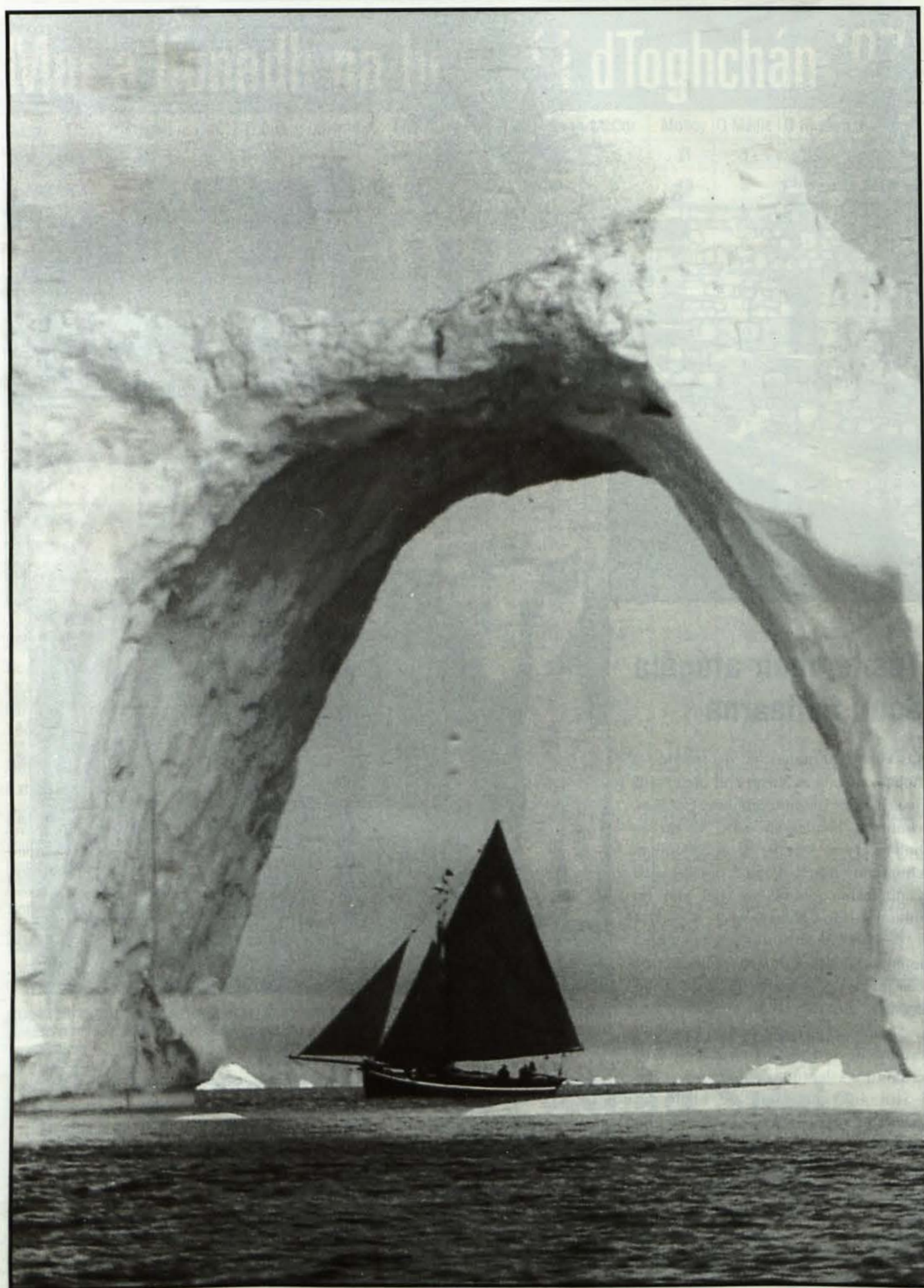

An St Patrick sa Mhuir Artach, timpeallaithe ag leac oighir, le linn an turas ó thuaidh go Spitzbergen i 1990

pic Adrian Spence

BÁD CHONROY

An St. Patrick

Ruaidhrí Ó Tuairisg

Is dóigh gur cuid den draíocht í, an neamh-chinnteacht a bhaineann le go leor de bháid mhóra Chonamara – cén bunús a bhí acu, cé rinne iad, cén bhliain, cé dhó, cén áit, céard a tharla dóibh agus mar sin de. Ní eisceacht ar bith í **Bád Chonroy**. Dúirt **Dick Scott**, imeasc go leor daoine eile, ina leabhar, **The Galway Hookers** gur tógadh í sa mbliain 1911. Ach ní réitíonn chuile dhuine leis an tuairim sin. Dúirt **Pat Cheoinín** sa mbliain 1981, ar chlár de chuid RnG faoin mbád, gur tógadh í sa mbliain 1907. Dúirt **Jimmy Tony Ó Nia** as **An Cladach Ó Dheas, Ros Muc**, gur tógadh í sa mbliain 1908.

AN SAOR

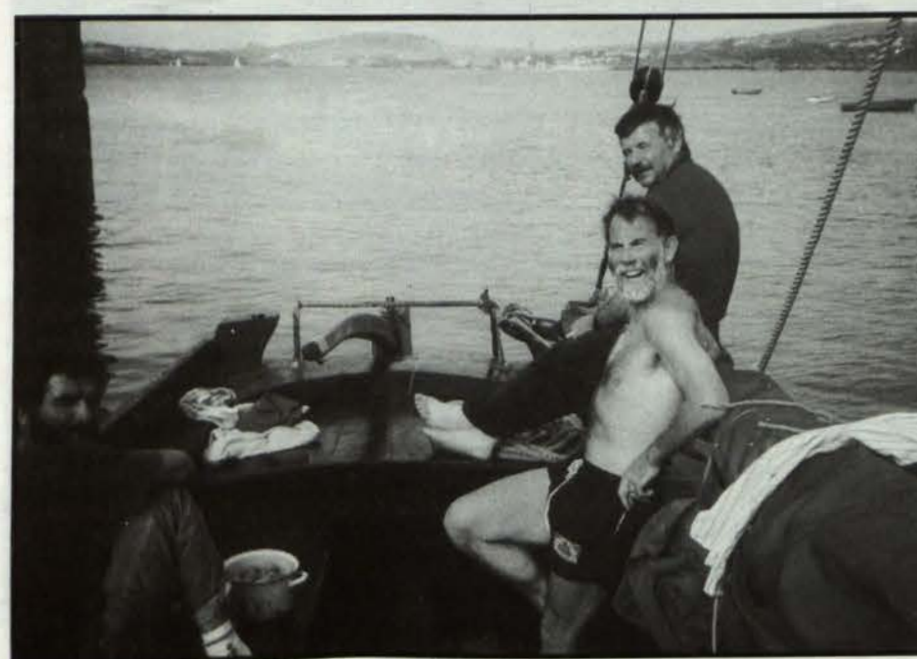
Sé **Pádraig Ó Cathasaigh** a rinne dhó féin í. Dúirt daoine eile, cosúil le **Seán Cheoinín**, nach maireann, as **Leitir Ard**, go raibh **Meairc Mhurchadha Ó Maoilchiaráin** as **Caladh bhFuinnse** ag obair in éineacht leis, chomh maith le **Joe Ó Cathasaigh**, deartháir **Phádraig**. Sé **Meairc** a rinne **Púcán Mhicil Pháidín**, a bhfuil an t-amhrán déanta faoi. Bhí siopa ag **Pádraig Ó Cathasaigh** i **Muighinis** agus tá seans gur tosaíodh an bád timpeall na bliana 1907. Dúirt **Brid Ní Chathasaigh** (iníon le **Máirtín Ó Cathasaigh**), a bhí tuairim ochtú

An criú a thug an St Patrick ó thuaidh go hOileáin Faroe i 1987. Ó chlé: Mike Fahy, Ruaidhrí Ó Tuairisg, Brendan Lennox, Donncha Ó hÉallaithe, Pádraig de Bhaldráithe agus úinéir agus scipéir an bháid, Paddy Barry. Tógadh an pictiúr seo i dTorshaun

bliain d'aois sa mbliain 1977, nuair a labhair sí le **Paddy Barry**, gur cuimhin léi féin cille an bháid dá leagan. Bhí sí tuairim dhá bhliain déag ag an am. Dúirt sí gur bhain siad na crainnte i **gCoill Bhearna**. Tugadh go dtí an muilleann i **nGaillimh** iad le capall agus carr, rinneadh sailtreacha díobh agus ansin tugadh go **Muighinis** iad ar bhád mór.

I litir a scríobh **Seán Ó Cathasaigh**, mac le **Johnny Ó Cathasaigh**, chuig An Post, sa mbliain 1982, dúirt sé imeasc rudaí eile, gur beirt uncail leis féin, **Pádraig** agus **Joe** a thóg an bád seo dóibh féin agus gur thug siad **St. Patrick** mar ainm uirthi, mar go raibh an nós sin ag a n-athair agus acu féin, an t-ainm sin a thabhairt ar bhád mór ar bith a thóg siad dóibh féin. Is cosúil, de réir

litir a scríobh **Seán P. McKiernan** i 1987 chuig **Paddy Barry**, go raibh **St. Patrick** ar **Bhád Pháidín Choilm** freisin, bád a rinne na Cathasaigh. Ba é **Páidín Choilm Mac Con Iomaire** sin sean athair **Seán P. McKiernan**. Bhí an bád seo ag na **Conroys** roimh an **St. Patrick** atá i gceist againne agus théis í a bheith díolta acu thit sí i **mBéal an Daingin**.

De bhrí go raibh báid eile le déanamh ag **Pádraig Ó Cathasaigh**, chomh maith le aire a thabhairt dá shiopa, tá seans nach raibh aon deifir air, nó aon am aige, lena bhád féin a chríochnú. Mar sin caitheadh cúpla bliain léi.

Ba lá mór é nuair a sádh bád. Bhíodh neart poitín ann. Sheol **Pádraig** agus **Joe** i in éineacht le **Cóilín Pháidín Mac Con Iomaire** as **Roisín na Mainiach**.

I nGairfean

Dúirt **Jimmy Tony** go raibh sí ag **Pádraig Ó Cathasaigh** ar feadh ceithre bliana agus gur dhíol sé le **P.D. Conroy** í ar £100. Sé **Tony Ó Nia**, **Tony an Fhaoileáin**, athair **Jimmy**, a thug aniar go **Gairfean** í.

Caithfidh sé go raibh sí i nGairfean sa mbliain 1912 mar chonaic mé an méid seo i litir a scríobh **Michael P. Conroy**, mac le **Paitín Conroy**, ar an 3ú Aibreán 1984 ag **Paddy Barry**. "One item (of some historical value) which may interest you is that the **St. Patrick** was the hooker in which my father (**P. D. Conroy**, owner) escorted **Pearse** and **Thomas Mc Donagh** and **Joseph Mary Plunkett** to the **Aran Islands** in 1912. They were trying to establish the **Irish Volunteers** (with mediocre success) at that time. I was only 8 years old then – but remember sitting on **Pearse's** knee in our house in 1911/12."

Siopadóir Láidir

Is dóigh go raibh an siopa is mó i gConamara ag na **Conroys**. Chuir siad earraí ar fáil do shiopaí as **Ros Muc** go **Cárna** agus as **Leitir Mealláin** go dtí **An Mám**. Dúirt **Pádraig a' Mháille** liom go

Ón barr) **Pat Cheoinín** ar an halmadóir agus **Johnny Bailey** le greim aige ar scód an tseoil mhóir, ag seoladh an **St Patrick** amach ó **Chrompán Charna** théis di a bheith déanta suas as an nua i 1989.

An **St Patrick** ar ais i gCéibh na Leice, **Gairfean, Ros Muc** i 1989, sulara rinne **Colm Ó Maoilchiaráin** i a ath-thógáil ó phosta go ball.

Paddy Barry agus **Colm Dubh Ó Méalóid** ar an **St Patrick** agus í ar ancaire sa **Bhriotáin**, 1992.

bhfaca a athair aon bhád déag ag **Gairfean** lá amháin. Bhí bÁCús acu freisin agus chuir siad builíní ar fáil do na siopaí agus do na scoileanna. Bhí dhá bhád eile acu, **An Builín Mór** agus **An Builín Beag**. Chaith **Tony an Fhaoileáin** sé bliana déag ag tarraingt builíní dóibh.

Siad **Colm Ó Gríofa** agus **Stíofán Shuilleabháin** a chuaigh ag obair san **St. Patrick**. Bhí **Colm** ag obair i **mBád Pháidín Choilm** roimhe sin. Chaith sé trí scór bliain ag obair ag na **Conroys**. Bhí sé beagnach ceithre scór bliain nuair a chríochnaigh sé. Dúirt **Jimmy Tony** gur ocht scilleacha ar an lucht a fuair **Colm**. Amannta, mar gheall ar dhroch-aimsir b'fhéidir go mbeadh siad imithe ar feadh coicise nó trí seachtainí.

Ag tarraingt stuif as **Tigh Tommy Réamainn** (**McDonagh**) agus as stóra eile na Gaillimhe a chaith **Colm** agus **Stíofán** a saol. Bhí an bád in ann sé thonna dhéag a iompar – plúr, bran, pórtar, adhlmad agus chuile ní eile a bheadh ag teastáil. Dúirt **Séan Cheoinín** go ndeireadh an bheirt **An Páidín Páirteach** chuile oíche sa mbád. (Tá súil agam, a **Phaddy Barry**, nach bhfuil an traidisiún sin briste agat!).

Thugadh sí corr lucht soir – móin, dá mbeadh sí cóiritiúil, as an **gCrompán Mór** i **mBéal an Daingin**; carraigín agus feamainn ag **Delia Lydon**; olann ag **Muileann Lydon**. Ní raibh moill ar bith uirthi aon uair ag fanacht ag **Droichead an Daingin** mar bhí **Willie Antrácháin** ann, fear a bhí curtha ann ag na **Conroys**.

An-Bhád Seoil

Dúirt chuile dhuine – **John William Seoige**, **Pat Cheoinín**, **Seán Cheoinín** agus **Pádraig a' Mháille** ina measc – nach raibh mórán bád seoil a chinnfeadh uirthi cé nach mbíodh culaith mhaith sheoil aon uair uirthi. "Ligfeá an taoille tuile ort fhéin ag breathnú uirthi," dar le **John William**, "bhí cloigeann chomh deas sin uirthi". Dúirt **Stíofán Ó Súilleabháin** ar an gclár radió atá luaite cheana, go ndeachaigh sí go Gaillimh agus ar ais le lucht plúir in aon lá amháin, aimsir Féile Sin Seáin. Briseadh an **Leachtáin an Daingin** í uair. Thug **Michaelín Mháirtín John**, a bhí aníos ina diaidh sa **mBeauty** an lucht aisti, ach amháin dhá thonna salainn a bhí fliuch. Ba é sin an

Tom Bottle Conroy agus **Johnín Mhuraed** ag dílochtú an **St Patrick** ag Céibh Chill Rónáin, ag deiradh na triochaidí

lucht deireadh a rith **Colm Ó Gríofa**. Chuir **Joe Uaitéar Seoige** caoi uirthi.

Ina dhiaidh sin bhí **Tomás Tom Mhoir**, nó **Tom 'Bottle' Ó Conaire** agus **Johnín Mhuraed** inti ar feadh roinnt blianta. Tá pictiúr breá i leabhar **Dick Scott**, *The Galway Hookers*, de **Bhád Chonroy** ar a bealach as Gaillimh agus í luchtaithe, ag dul suas an **Daingean**. Ceaptar gurbh é **Tom Bottle** atá dá gabháil. Tógadh an pictiúr timpeall na bliana 1939/40. Déanaim amach gur chaith sí tríocha naoi bliain ag na **Conroys**.

Ar An gCeathrú Rua

Timpeall na bliana 1950, agus leoraithe

ag dul i líonmhaire, níor theastaigh an bád ó mhuintir **Chonroy** níos mó. Dúirt **Jimmy Tony** gur cheannaigh **John Keane** as **An gCeathrú Rua** í ar £120. Ceapann **Paddy Barry** go raibh **Michaelín Mháirtín John Mac Donnchadha** as **Cuilleán** dhá íoc seo ar ais le **John Keane** mar sé a bhí inti. Ag tarraingt mhóna go hCrainn a bhí **Michaelín** agus a mhac **Seán** as **Caladh Thaidhg**. Ba Comhairleoir Condae agus Teachta Dála é **John Keane** agus bhí conradh aige móin relief a thabhairt go hArainn as **Ros a' Mhíl** lena dhá bhád – **Bád Pheatsaí** agus **Bád Chonroy**.

Rinne **Michaelín** culaith bhreá seoil di. Rinne sé culaith di freisin nuair a bhí

An St Patrick faoi lán tseoil is í ag tabharnáil leí.
le Pat Cheoinín ar an stiúir, d'Fhéile Mhic Dara
1980, an chéad bhliain di ar ais i gConamara ó
thús na seascaidí. Fuair sí neart gaoithe an lá
sin agus thug sí leí an geall.

sí Tigh Chonroy ar £1.15s. Siad Michaelín agus Jimmy an Oileáin an bheirt dheireadh a tharraing móin go hcrainn inti timpeall na bliana 1957.

Geall

Sa mbliain 1957 bhí geall i gCaladh Thaidhg. Bhí trí bhád ann — Bád Chonroy, An Mhaighdean Mhara agus An Chorainn. Bhí Pat Cheoinín ag gabháil Bád Chonroy, Johnny Jimmy sa Maighdean Mhara agus Máirtín Tom Deáirb sa gCorainn. Cé gur thriomaigh Bád Chonroy ar charraig ba í an chéad bhád sa mbaile í. Ach tugadh an geall don Chorainn mar bhris an dá bhád eile na rialacha.

I nGaillimh

Sa mbliain 1959 cheannaigh triúr as Gaillimh í — Dermot Walsh, Brendan O'Donnell (duine de shliocht Johnny Labhcáis) agus Desmond Warde ar £120. Thug siad "The People's Boat" mar ainm uirthi. Sé Pat Cheoinín a sheol soir í. Rinne siad roinnt oibre uirthi, chuir siad cábán agus inneall inti, agus dhíol siad í le Jim O'Meara as Góilín, i gCorcaigh ar £1000 sa mbliain 1969. Sé Captain Glanville, máistir bád seoil a bhí ar pinsean, a sheol í ó Ghaillimh go Góilín. Ní dhearna Jim mórán léi mar bhí sé ag obair i mBéal Feirste. Is í nGóilín a chonaic Paddy Barry í sa mbliain 1973 agus drochchaoi uirthi.

Ag Paddy Barry

Cheannaigh Paddy Barry an St. Patrick i mí Meán Fómhair 1973 ar £650. Sheol sé go Cionn tSáie í sa mbliain 1974 agus thug sé go Bleá Cliath ar leoraí í. Chaith sé chúig bhliana dhá deisiú ar

Rinne Paddy Barry an St Patrick a dheisiú ar chúl an tí sa Charraig Dhubh, Baile Átha Cliath, ó 1973 go '79

chúl an tí agus sa mbliain 1979, tar éis £5250 a chaitheamh, sheol sé go Conamara í. Sa mbliain 1980 chuir sé sparaí agus seolta níos mó uirthi agus bhuaigh an bád an geall ag Féile Mhic Dara.

Ó dheas a chuaigh sí i 1981 go dtí an Spáinn. An bhliain ina dhiaidh sin bhí sí i gConamara Tugadh gleiteog uirthi ar stampa a díeisigh An Post, an bhliain chéanna. In '83 bhí sí sa mBriotáin, '84 i gConamara, '85 sa bPortingéil, Madeira agus sna Canaries.

I 1986 rinne siad an turas cáiliúil go Meiriocá agus chuaigh sí go hOileáin Faroe in '87. Bhí baint ag an turas seo le bunú TnaG mar is sna Faroes a chonaic Donncha Ó hÉallaithe agus Pádraig de Bhaldráithe go bhféadfaí stáisiún teilifíse a reachtáil i mionteanga do dhaonra beag agus mí Dheireadh Fómhair na bliana céanna bhí baint acu le Teilifís na Gaeltachta a chur ar an aer ó Ros Muc, le linn Oireachtas na

nGael.

Tar éis turas go Douarnanez i '88 tugadh siar go dtí Colm Ó Maoilchiaráin í. Tógadh as an nua í ach beagán níos faide ná mar a rinneadh í — ó 40 troigh go dtí 42 troigh. Níor fágadh inti ach trí mhaide. Cuireadh seolta nua uirthi. Chosain an obair ar fad £25000. Sa mbliain 1990 rinne sí turas an-fhada, taobh istigh den chiorcal Artach, tríd an Íoslainn, Spitzbergen, Murmansk, Oileáin Lafoten agus ar ais abhaile.

I '91/'92 bhí sí i gConamara agus i mBrest. Sa mbliain 1993 rinne sí turas trí mhí go dtí cósta thiar thuaidh na Graonlainne. Ar a bealach ar ais as Conamara sa mbliain 1995 is beag nár bád í nuair a bhail bád laistis í amach ó chósta Loch Garman. Dheisigh Colm Ó Maoilchiaráin agus John Healion í.

I 1996 rinne sí turas go Latvia, An Lituáin agus Estonia sa Muir Bhailt agus i 1997 chuaigh sí chomh fada leis an mBlascaod Mór. Faoi láthair tá sí ar An Life. Is beag a cheap Pádraig Ó Cathasaigh nuair a shá sé í amach ó Aill na gCathasach go rachadh sí chomh fada ó bhaile. Go mba fada buan í féin agus na daoine a sheolann í.

Míle buíochas le chuile dhuine a chabhraigh liom — John William, John Deáirb, Pádraig a' Mháille, Jimmy Tony, Cóilín Ó hIarnáin agus dar ndóigh fear an bháid, Paddy Barry. Nár laga Dia iad.

Mír as litir a sheol Michael Conroy — mac le Peaitín Conroy, úinéir an St Patrick tráth don saol — go Paddy Barry i 1984

SIOPA AGUS ÓSTA

Tigh Bhríd Mhicó

Ros Muc 091-574121

Ceol Traidisiúnta • Smailceanna
Peitreal • Leabharlann
Fistéipeanna
Gual • Flo-Gas

Tigh Hughes

— AN SPIDÉAL —

Le haghaidh neart óil,
ceoil agus craic

Teil: 091-553447

Tigh phádhraicín

Na Forbacha Gaillimh

Teil: 091-592444

Beár agus Bialann
B&B

Go n-éirí go geal leis an bPléaráca!

Óstán na Páirce

An Spidéal

Teil: 091-553159 Facs: 091-553494

Dod' bhainis nó dod' chóisir

Gach eolas ó Ghearóidín Ní Fhoighil

CEARDLANN AN SPIDÉIL

Caith seal linn i gCeardlann an Spidéil,
áit a bhfuil scoth na ceardaíochta
agus ealaíne le feiceáil

Ár mbuíochas dár gcustaiméirí uilig

FÁILTE ISTEACH

SOCOS^{TEO}

Socos Teo., Indreabhán, Co. na Gaillimhe
Fón: 091-593301 Facs: 593303

Cártaí Bainise

Gaeilge • Béarla • nó Dhá Theangach

Fearáistí Oifige • Troscáin Oifige
Córais Stórála • Soláthairtí Ríomhaireachta
Má tá sé uait, tá sé againn!

Go n-éirí go geal le Pléaráca Chonamara

EANACH MHEÁIN, CONAMARA
Fón: 091-572498/572212 Facs: 091-572214

One item (of some historical value) which may interest you is, that the St. Patrick was the hooker in which my father (P.D. Conroy) escorted Paddy and Thomas McDonagh and Joseph Mary Plunkett, to the Aran Islands in 1912. They were trying to establish the Irish Volunteers (with mediocre success) at that time. I was only 8 years old then — but remember sitting on Paddy's knee in one house in 1911/12 — times & people have changed since then!